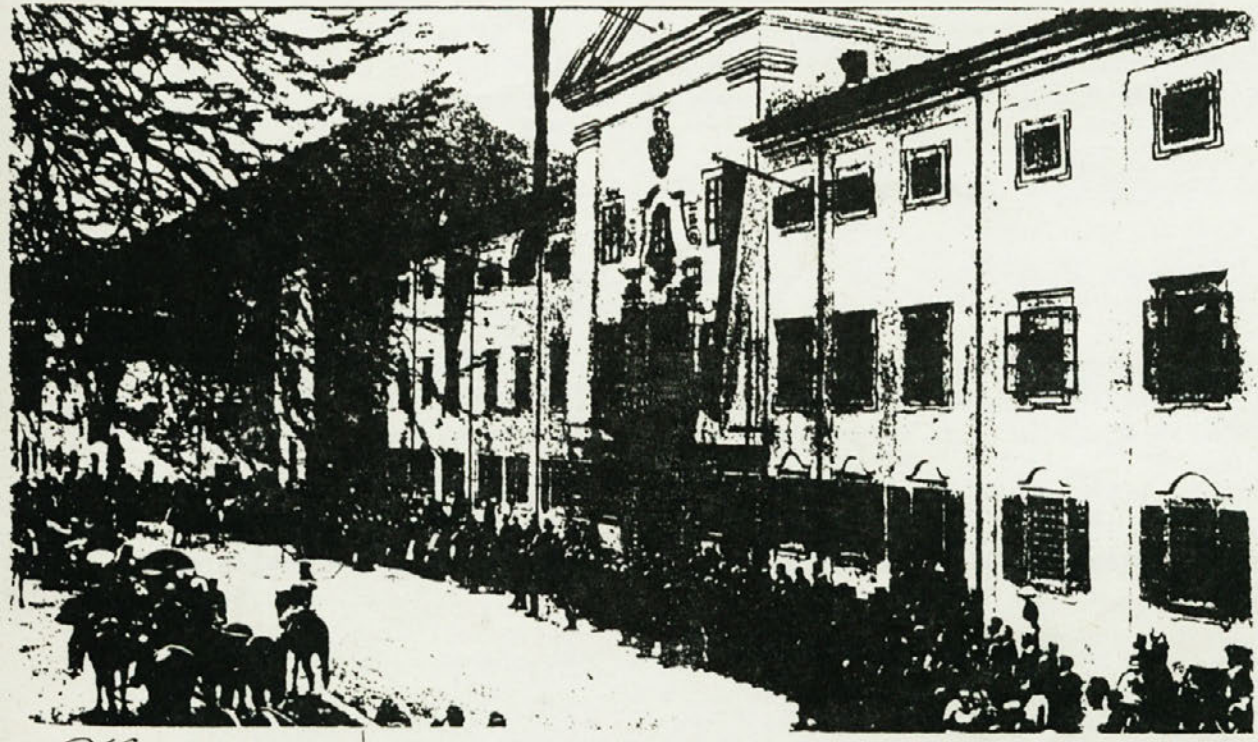
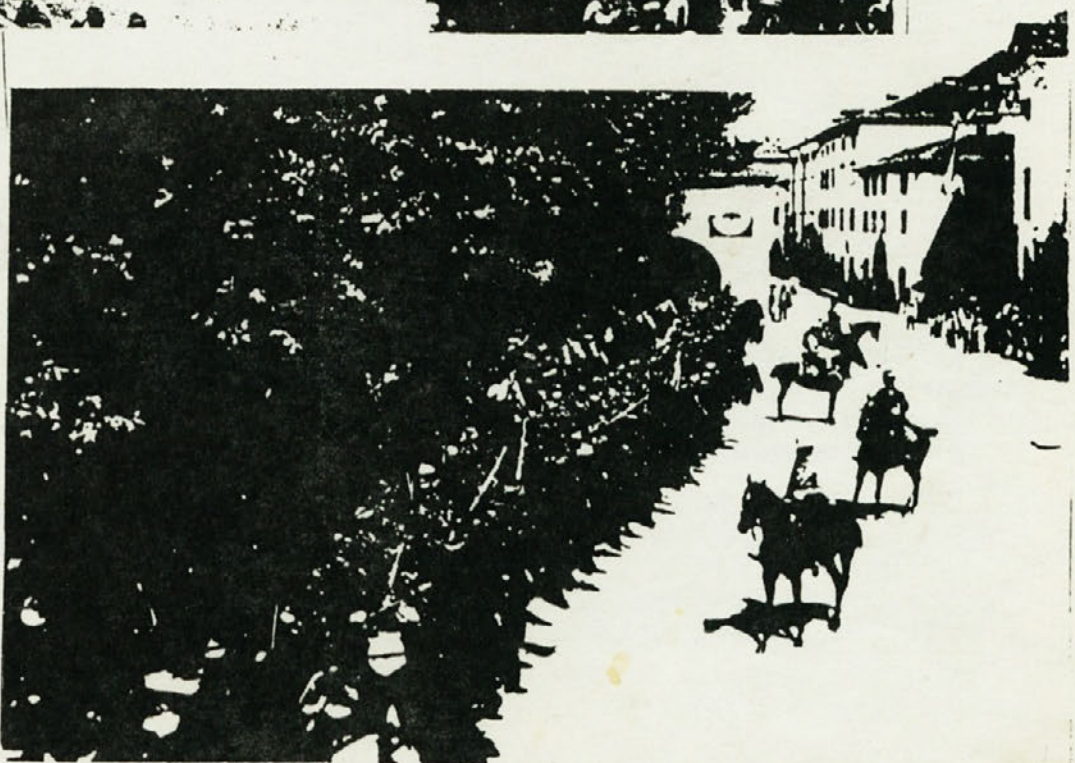

Vipavski glas št. 17

Vipava 1912

Vipava 1914

april '91

LETO 1991 - JUBILEJNO LETO

Pred 50 leti - 1941 leta so se zvrstili pomembni zgodovinski dogodki v Jugoslaviji in Sloveniji, zato bomo z raznimi prireditvami in srečanji omogočili, da se odkriva sleherna resnica, četudi včasih boleča, a končno vendarle resnica, na kateri se gradi naša slovenska samostojnost in državnost.

27. aprila ob 11^h bo vseljudsko zborovanje kot osrednja slovesnost na Trgu revolucije v Ljubljani ob obletnici ustanovitve OF slovenskega naroda. Iz Ajdovščine bo organiziran avtobusni prevoz za vse tiste občane, ki bodo želeli prisostvovati zborovanju.

Ob 18^h bo slovesna akademija v Cankarjevem domu v Ljubljani.

5.maj - občinski praznik naše občine nas spominja na ustanovitev prve slovenske vlade. Praznovanje bo v skromnem obsegu.

10.maja ob 16^h bo organizirana okrogla miza na Zemonu na temo PRIMORSKA V BOJU PROTI FAŠIZMU, kjer bodo sodelovali znani slovenski zgodovinarji in druge osebnosti iz večstrankarskega in družbenega življenja.

4. julija bo občinski odbor ZZB NOV Ajdovščina organiziral tradicionalno srečanje prebivalcev Zgornje Vipavske doline na Nanosu s poudarkom na obletnici napada na kraljevino Jugoslavijo in ustanovitev OF slovenskega naroda.

- vp -

Iz zgodovine Vipave

ZAKAJ JE BILA PRIMORSKA PRIKLJUČENA ITALIJI ?

Pred prvo svetovno vojno sta se v Evropi izoblikovala dva bloka držav: trozveza (Nemčija, Avstro-ogrsko in Italija) ter antanta (Anglija, Francija in Rusija). Oba bloka sta želela novo razdelitev sveta, nove kolonije in nova tržišča. Pozneje so se vsakemu bloku pridružile še druge države.

Italija je bila v začetku vojne (vojna je trajala od leta 1914 do 1918) nevtralna, aprila 1915 pa se je po londonskem sporazumu priključila antantnim silam zaradi pohlepa po slovenski zemlji. Po končani vojni naj bi dobila južno Tirolsko, Goriško, Trst, Istro in severno Dalmacijo. Maja 1915 je Italija stopila v vojno proti Avstro-Ogrski in zasedla avstrijsko ozemlje ob Soči.

Boji ob Soči so se vlekli vse leto 1916 do oktobra 1917 (11 italijanskih ofenziv), ko sta avstrijska in nemška vojska prebili fronto pri Kobaridu. Po porazu avstro-ogrske vojske 24. oktobra 1918 pri Vittorio Veneto je Italija zasedla ozemlje po londonski pogodbi in še več.

Tako je tudi Vipava leta 1918 prišla pod italijansko oblast in bila z rapalsko mirovno pogodbo (Rapallo je letovišče v severni Italiji pri Genovi) med kraljevino Italijo in kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev 12. novembra 1920 priključena k Italiji.

Vera PONIŽ

VIPAVA POD ITALIJANI

V srednjem veku nacionalizem še ni pognal močnih korenin. Ta pa se je vse bolj razraščal proti 18. - 20. stoletju, ko je dosegel višek pod italijansko zasedbo od 1918. - 1943. leta. Italijani (Romani) so na Primorskem in tudi v Vipavi imeli precejšen vpliv na našo kulturo. To je opazno v arhitekturi, plastiki, slikarstvu in drugih zvrsteh umetnosti.

V arhitekturi so tipičen primer zvoniki, ki posnemajo zvonik v Ogleju (AQUILEIA). Te vidimo še danes od Ogleja do Vrhpolja, Podnanosa, Krasa, pa do morja, kjer se že srečujemo z beneškim slogom. Tudi vipavski zvonik ni izjema, saj je zasnovan po oglejskem tipu, toda le vrhnji del se končuje z baročno kapo.

V Vipavi je lepo predstavljen beneški barok v Lanthierijevem gradu z beneškimi okrasi in slikarijami Francesca Pittonija in baročnimi kipi v nekdanjem grajskem parku. Iz drugih vrst umetnosti naj spomnim na prisotnost beneškega pesnika in dramatika Carla Goldonija, ki je bival in ustvarjal od 1726. - 1727. leta v Vipavi. Med kapelo in glavnim grajskim portalom je bila vzdiana plošča, ki je bila njemu posvečena in so jo leta 1945 odstranili.

Po končani prvi svetovni vojni, ob razpadu Avstro-Ogrske monarhije leta 1918, so zasedli naše kraje Italijani. Najprej so popačili krajevno ime Vipava v Vipacco in dodali provincia di Gorizia, da se je vedelo, kje je Vipava - pod Italijani v goriški pokrajini. Za tem so se lotili še ostalega, kar je bilo napisano v slovenščini. Tudi imena in priimke so popravljali, spreminjali in popačili, posebno jim je prijalo, da so na koncu slovenskih besed dodajali italijanske končnice.

Pred prihodom Italijanov je bil zadnji slovenski župan Jože Petrovčič. Kmalu nato so Italijani postavili svojega podesta (župana) Pacelli-ja, za tem so se vrstili sami Italijani do konca italijanske zasedbe. Ko je prišel fašizem na oblast leta 1922, so bili to zagrizeni nacionalisti in fašisti. Zadnji je bil Gonano, ki ni nič zaostajal za svojimi predhodniki ali pa jih je še prekašal. Če ste prišli na občinski urad in vprašali po slovensko, so vam zabrusili: "Qui si parla solo italiano." (Tu govorimo samo italijansko). Na občini so bile civilne poroke samo v italijanščini, čeprav bodoča zakonca nista razumela italijanskega jezika. Le vipavski dekan g. Braitengerger je vztrajal na tem, da je imel mašo v slovenščini. Bile so posledice in z njim so fizično obračunali.

Med prvimi borci proti potujčevanju je bil Drago Bajc, ki se je rodil 29. oktobra 1904 v Vipavi, študiral pravo na univerzi v Padovi. Dal je vse svoje moči in življenje za svoj narod. Italijani so ga preganjali. Ostal nam je v svetlem spominu, kako se je treba boriti za svoj narod.

Za otroški vrtec je prevzela patronat vdova Ducca D'Aosta, žena komandanta italijanske III. armade. Oskrbnina v vrtcu je bila brezplačna, cilj tega je bil poitalijančevanje otrok.

Zadnji šolski nadzornik pred prihodom Italijanov je bil Josip Ribičič, doma iz Škednja pri Trstu, mladinski pisatelj, oče Mitje in Marinke Ribičič. Da bi se v samem začetku Italijani Vipavcem čimbolj prikupili, so začeli voziti hrano brezplačno v šolo v kotlih in jo delili šolarjem. Do 1928 leta so poučevali v šoli dvojezično, pozneje samo v italijanščini. Učenci so obiskovali pet razredov osnovne šole, nadaljevali pa so lahko še v treh višjih razredih.

Za red in mir so skrbeli karabinjerji (orožniki) in za prekrške dajali "kontravizione" (kazni). Kolesa in vozovi so morali imeti tablice in biti registrirani, kot so danes motorna vozila. Kazen je bila deset lir, kar je veljalo za tri dni zaslužka. Ljudje so si pomagali na razne načine, tako so bili primeri, ko je pri hiši bilo več vozov, imeli pa so samo eno registrsko tablico in to predstavljali z voza na voz ali pa jo dali na konjski komat in je veljala za vsak voz. Toda karabinjerji niso bili sami, bili so tudi "financi". Ti so se borili proti tihotapstvu. Žganjekuha na prosto je bila prepovedana, zato so žganje kuhali na skrivaj in te so "financi" povsod lovili.

Ko je prišel fašizem na oblast, so fašisti oblekli črne srajce - za Slovence pa so prišli črni dnevi. Fašisti so imeli svoj pozdrav "Saluto Romano" (rimski pozdrav). Po končani osnovni šoli do odhoda k vojakom, so fante vzgajali v predvojaški vzgoji in jim dali obleke s črnimi srajcami. V Tab`ru, poznejše poslopju Čebelice, je bila Casa del Fascio (fašistična hiša), tam so imeli tudi skladišče oblek. Dredelnov Karlo iz Tab`ra si je to nekaj časa ogledoval, nato splezal skozi okno v skladišče in jim pobral večje število črnih srajc. Fanta so Italijani zasliševali in preiskali njegovo hišo - srajc pa ni bilo nikjer. Da ne bi bilo preveč sumljivo, jih je odnesel poprej k teti v Vrhpolje, ki si je iz njih napravila obleke in predpasnike.

Vsi uslužbenci so morali biti fašisti, če so hoteli dobiti delo. Še celo cestarji so bili Italijani in kajpak so morali biti organizirani v fašistični stranki. Fašistična organizacija je tudi napravila po raznih krajih svoja gostišča, imenovana "Dopo Lavoro" (po delu), ki so imela posebne privilegije. V Vipavi je bilo pri stari kleti v stavbi današnje menze KK. Na drugi strani pod kostanji je bila na prostem avtobusna postaja, kjer se je ustavljala koriera (avtobus). Ves potniški promet se je odvijal tako, da je vozil samo en avtobus dnevno iz Gorice v Postojno in nazaj.

Italijani so regulirali reko Vipavo in jo obdali z nasipi, da ne bi več poplavljala. Ko pa je ob prvem večjem deževju bilo vse poplavljeno, bi morali vedeti, da je poleg reke Vipave še Gacka, Močilnik in hudournik Bela. Tako se je dogajalo, da je voda tudi v samem trgu poplavljala in morali so nasipe odpirati. Ni jim padlo na um, da bi strugo poglobili.

Edini napis, ki je ostal v italijanščini, je na spomeniku sredi pokopališča iz prve svetovne vojne. Na njem so napisana imena padlih Vipavcev. Na čelni strani je napis: "AL CADUTI NELLA GUERRA -- VIPACCHESI". Pod tem spodaj nadaljevanje v slovenščini: "PADLIM V SVETOVNI VOJNI - VIPAVCI". Zanimivo je, da med padlimi ni niti enega Italijana, a vendar je ostal zgornji napis v italijanščini. Ob postavitvi napisa, si Italijani niso mogli to prav nič šteti v čast. Napis nas spominja na prva leta italijanske zasedbe in nenavadno ravnanje njihove oblasti z domačii prebivalci. Prav bi bilo, da bi ta madež, ki so nam ga vsilili tujci, že enkrat odstranili. Ko so Vipavci postavili ta spomenik, je prvotno pisalo na plošči takole:

PADLIM VIPAVCEM V PRVI SVETOVNI VOJNI -
POČIVAJTE V TUJINI - NEPOZABLJENI V DOMOVINI

Italijani so dali prednost gradnji glavne ceste, gorskim potem in posvečali skrb vojašnicam, skratka - njihova pot je peljala v ekspanzionizem. Industrijskih objektov niso gradili niti v bližnji Ajdovščini, zato so ljudje povečini ostali doma. Skoraj vsaka hiša je imela doma vprežno živino ali pa vsaj kravico, da je bilo mleko pri hiši, danes je na mestu tega garaža.

Vipava je bila najprej pod oglejskimi patriarhi, ki so imeli popolno oblast v svojih rokah, politično in cerkveno. Pod Avstrijo je bila dolga stoletja, nekaj časa pod Benečani, Francozi in pod Italijani. Po koncu druge svetovne vojne je prišla pod cono B - VUJA (Vojna uprava jugoslovanske armade) in bila končno leta 1947 priključena matični domovini Sloveniji in Jugoslaviji.

Franc CEROVŠEK

ODPOR PROTI ITALIJANSKEMU FAŠIZMU V VIPAVI

Po prvi svetovni vojni je bila v Italiji ustanovljena komunistična stranka in tudi v Vipavi je bila leta 1919 ustanovljena celica KPI. Sekretar je bil Ferdinand Ferjančič, ki je živel v Trstu, občasno pa prihajal v Vipavo. Člani KPI so bili iz Vipave Rajko Vidrih, Ivan Blagojne, Franc Rehar, Ivan Bajc in drugi iz Gradišča, Goč, Slapa in Manč. Širili so med ljudmi časopis DELO, ki je izhajal v Trstu, pa tudi časopise EDINOST, GORIŠKA STRAŽA in druge. Ob volitvah v rimski parlament leta 1924 so člani KPI agitirali, da je bil v parlament izvoljen Slovenec Jože SREBRNIČ iz Solkana.

S prihodom fašistov na oblast leta 1922 je bilo delovanje KPI prepovedano, delo pa se je nadaljevalo ilegalno - tajno. Leta 1925 je prišel v Vipavo poslanec Jože Srebrnič in imel tajni sestanek s člani KPI med vrbami ob Močilniku poleg Jamškovega mlina. Gentilijeva reforma leta 1923 je tudi v Vipavi odpravila slovensko šolo in pričelo se je potujčevanje, kot je opisano v prejšnjem sestavku.

V Vipavi je delovalo od leta 1922 PROSVETNO DRUŠTVO SEBASTIJAN KRELJ, vednar je bilo leta 1926 prepovedano. Od leta 1923 je obstajalo tudi SLOVENSKO KATOLIŠKO IZOBRAŽEVALNO DRUŠTVO, ki je bilo prav tako leta 1926 prepovedano.

Že leta 1924 se je začelo protifašistično gibanje med nacionalno zavedno slovensko mladino. Ustanovljena je bila prva trojka organizacije TIGR (Trst, Istra, Gorica, Reka) v Vipavi. TIGR je bila narodno-revolucionarna organizacija na Primorskem. Trojko v Vipavi so tvorili Ivo Može, Stanko Poniž in Anton Mohorčič. Z Gorico je vzdrževal zvezo Ivan Veseli. Imeli so predvsem informativne naloge, da so pošiljali podatke o italijanski vojski in vojaških objektih. Širili so tudi slovenske časopise STRAŽA, ČUK NA PAL`CI in PRVI KORAKI. V sosednje vasi so jih vozili s kolesi. Iz Gorice pa so abecednike PRVE KORAKE dobivali v zabojih kot trgovsko blago. Ko je ta način dostavljanja postal negotov, so jih v črnih vrčeah za oglje prinašali iz gorice oglarji, kamor so z Nanos vozili prodajat oglje.

Leta 1926 je bil v Vipavi na pobudo Stanka Poaniža, Draga Bajca in Iva Možeta ustanovljen nogometni klub Nanos, ki so ga fašisti preganjali, ker so smatrali, da je NK iredentistična organizacija (organizacija za osvoboditev narodnega ozemlja). Fantje NK so prepričevali tajnika "fašja" v Vipavi, da so samo športniki in da z njimi igra italijanski študent, tako so jim dovolili uporabo vojaškega vežbališča.

Usmrtitev bazoviških junakov leta 1930 je sprožila val mržnje proti tujim gospodrdjem. 9. oktobra 1930 je trojka organizacije TIGR, ki jo je vodil Danilo Zelen iz Senožeč, ubila v Vrhpolju italijanskega učitelja Sottosantija, ki je bil znan kot zagrizen fašist. Sovražil je vse, kar je bilo slovenskega. Otrokom je pljuval v usta, če so med seboj govorili slovensko. Ustreljen je bil pred vhodom v šolo, ko je prišel zvečer iz Vipave domov. Kot obveščevalci so v tej akciji sodelovali Ivo Može, Avgust Perhavec, Stanko Poniž in Mirko Princes.

Leta 1931 je Zvonimir Lasič z Goč poslal sveženj letakov v Vipavo, da bi jih razdelil ob obletnici bazoviških žrtev po trgu in vaseh. Letake je prestregla italijanska policija in nato zaprla več ljudi z Goč, iz Vipave pa Stanka Poniža. Zaprti so bili tri mesece. Ivo Može se je takrat pred aretacijo umaknil v Jugoslavijo.

13. novembra 1933 so Italijani zaprli devet ljudi, ki so se občasno sestajali v gostilni Vila Ana in širili tudi časopis Delo. Iz Vipave sta bila zaprta Franc Princes in sin Mirko, zaradi pomanjkanja dokazov pa čez nekaj dni izpuščena.

To je nekaj utrinkov iz odpora Vipavcev proti tuji oblasti, ki je hotela izbrisati slovenstvo s primorske zemlje.

Vera PONIŽ

V prihodnji številki bomo opisali podrobnosti društvenega življenja pod Italijo v Vipavi

VABIMO KRAJANE,

ki hranijo kakršnekoli dokumente iz preteklosti Vipave, da jih posodijo za fotokopiranje. Prinesite jih v pisarno Krajevne skupnosti ali pa sami napišite za Vipavski glas. S svojim sodelovanjem prispevajte, da bomo pomembne dogodke ohranili našim potomcem, ki bodo tako ponosni na svoje prednike in na svoj kraj.

DRAGO BAJEC -

novinar, študent prava in pesnik

Obdobje fašizma v Italiji je bilo usodno tudi za vipavskega rojaka Draga Bajca, po katerem ima vipavska osnovna šola ime in tudi prosvetno društvo v Vipavi nosi njegovo ime.

Rojen je bil 29.10.1904 v Vipavi kot prvorojenec očetu Janezu in materi Ivani, rojeni Hrovatin, ki je zgodaj umrla, ko je bilo Dragu enajst let, kar se je močno odražalo v njegovi zaprti in melanhonični naravi.

Po osnovni šoli je oče peljal dečka 1. 1917 v Ljubljano, kjer je v šentvidskih škofovskih zavodih končal prve štiri razrede gimnazije, nato pa naslednje štiri razrede v Kranju. Maturiral ni, ker je kot italijanski državljani moral odslužiti redni vojaški rok. Leta 1925 so ga poslale italijanske oblasti v južno Italijo. Pred konce vojaščine je bil zaprt zaradi objave članka "Deset zapovedi za rekrute" v humorističnem listu Čuk na pal'ci. Zaradi pomanjkanja dokazov je bil po dveh mesecih izpuščen.

Po končani vojaščini je v Kranju opravil maturo (leta 1927) in se zaposlil v goriškem uredništvu Edinosti. Istega leta se je vpisal kot izreden študent na pravno fakulteto v Padovi.

Fašistične oblasti so ga po vrnitvi iz vojske nenehno nadzirale v Gorici, sledile so mu na vlak, ko je odhajal v Padovo, pa tudi v Padovi. V tem času pa je delal tudi v organizaciji TIGR, prihajal v Vipavo in v sosednje vasi ter sodeloval pri dostavljanju ilegalnega protifašističnega tiska z Ivo Možetom in Stankom Ponižem. Prijatelji so od zaupnika na policiji izvedeli, da mislijo Bajca poslati v konfinacijo (omejiti bivanje na kak kraj). Takrat je bil v Padovi. Prijatelji so ga o tem obvestili in mu svetovali, naj se umakne iz Padove in pripravili načrt za ilegalni odhod v Jugoslavijo. Hudo bolan, z visoko vročino, je z vlakom potoval do Tržiča, nato z osebnim avtomobilom do Mirna in zaradi konspiracije peš v deževni noči v Bilje k poznani družini Humarjevi. Ugotovili so, da ima pljučnico in še isto noč - 24. oktobra 1928 je umrl. Domnevali so, da so ga fašisti v Padovi zastrupili, kar pa ni bilo dokazano.

Kljub težavam s policijo so krsto prepeljali v Vipavo. Vest o Dragovi smrti se je nato naglo raznesla po vsej Vipavski dolini, saj so ga poznali skoraj v vsaki vasi. Prihajali so prijatelji in prinašali cvetja in kmalu sta bila soba in veža polni svežih rož.

Ob določeni uri pogreba se je zbrala velika množica ljudi, karabinjerji so zahtevali, naj se ljudje razidejo in odložijo pogreb za eno uro, nato pa na naslednji dan. Kvesturini so ljudi, ki so se ponovno zbrali, preganjali in jim grozili. Ob tretje datumu se je pogreb le začel ob spremstvu policije

V sprevedu so pustili le ožje sorodnike in sosede, drugi pa so molče stali ob ulicah in dvoriščih in s težavo dušili gnev.

Drago je bil tudi pesnik. Občutil je težo fašističnega pritiska in nacionalnega zatiranja in temu dal duška v nekaterih svojih pesmih. Pretežno pa so njegove pesmi lirične, ljubezenske vsebine. Ob 50. obletnici njegove smrti (1978) je založba Lipa Koper izdala, s sodelovanje osnovne šole Vipava, njegovo pesniško zbirko DREVO SEM.

Drago Bajec se je v zgodovino primorskih Slovencev zapisal kot mučenec slovenstva, kot žrtev fašizma.

Vir: Drago Bajec, Drevo sem

Vera PONIŽ

PLEMENITI LJUDJE NIKOLI NE UMREJO

Na željo občanov Vipave in okolice, ki so bili pred mnogimi leti deležni zdravniških uslug p.dr. Stanislava Pavlice in lekarniških uslug p. vipavske farmacevtke dr.mr.ph. Marije Jamšek-Majde, objavljamo v njun spomin naslednji zapis po pričevanju in še živih spominih starejših krajanov Vipave.

16.11.1990 je v šempetrski bolnici v 87. letu starosti umrla dolgoletna vipavska farmacevtka, ki smo ji vsi poznali kot **dr. Jamškovo**.

Že leta 1931 so v njeni lekarni v Vipavi prejemali od nje zdravila prebivalci vse Zgornje Vipavske doline. Dolga leta je bila njena lekarna kraj, kjer so Vipavci dobili poleg zdravil in zdravstvenih pripomočkov tudi nasvete o zdravljenju in toplo spodbudno besedo.

Med vojno je z vsem srcem pomagala primorskim odporniškemu gibanju in izdajala na skrivaj zdravila v vseh urah pomoči potrebnim. S takim delom je reševala mnogim preživetje, ko so bili morda že odpisani v težkih in nevarnih časih.

Njeno znanje je bilo zelo široko. Svoj poklic je opravljala z veliko ljubeznijo do zdravilstva in do sočloveka. Po končani gimnaziji je študirala pravo v Nemčiji, vendar takratni čas takemu ženskemu poklicu ni bil naklonjen. Zato je skoraj po končanem študiju prava nadaljevala s študijem farmacije in kemije v Padovi. Zato je bila v povojnih letih, ko je tako zelo primanjkovalo usposobljenih farmacevtov med najbolj vidnimi na Zgornjem Vipavskem. Vsekozi je vzgajala mlade in nešolane kadre.

Po vojni je mnogim potrjevala s pričanjem njihovo delo v NOB, ko so si urejali delovno dobo ali druge zadeve. Kljub svojemu delu je bila po vojni za vse to kaj slabo nagrajena, saj so ji nacionalizirali njeno lastno lekarno v Vipavi. Dolga leta pred smrtjo si je prizadevala, da bi jo dobila nazaj. Razposlala je menda kar 53 prošenj na vse mogoče naslove in jo končno le dobila.

Vipavcem je ostala v spominu kot zelo preprosta in odprta do vsakega človeka, ki je potreboval njen nasvet ali samo toplo besedo in prijazen pozdrav.

23. januarja 1991 so v Trstu pokopali znanega primorskega zdravnika **dr. Stanislava Pavlica**, rojenega 1893 v Dornberku.

Dr. Pavlica je prišel v Vipavo približno leta 1925 kot splošni zdravnik in začel opravljati svoj poklic v privatni ambulanti v Vipavi v hiši s staro št. 42. Nasledil je prejšnjega zdravnika dr. Kanca, ki je umrl. Po nekaj letih splošne prakse je Pavlica opravil še študij stomatologije in odprl še zobozdravstveno ambulanto. Leta 1932 mu je prišel na pomoč italijanski zdravnik Tabaco, kasneje pa tudi dr. Gonano. Vendar je vso zdravniško službo vodil dr. Pavlica. V Vipavi si je leta 1935 ustvaril družino. Njegova žena je bila učiteljica v Ložah pri Vipavi, sicer doma iz Milj pri Trstu.

Starejši ljudje se ga spominjajo kot izredno požrtvovalnega zdravnika, ki se ni ustrašil zlomljenih nog in rok, težkega poroda, hude poškodbe glave ali močne paradentozе v ustih. Do sile ni pošiljal v bolnišnico. Njegove usluge so bile zmerno drage, hitre in kvalitetne. Bil je resnično ljudski zdravnik za vse prilike, čeprav s skromnimi instrumenti in naravnimi zdravili.

Svoje zdravniško znanje je Pavlica nudil vso vojno tudi terencem in na pozive tudi ranjenim partizanom, ki so jih ljudje skrivali po vseh mogočih krajih. Po končani vojni je opravljal še nekaj časa zdravniško prakso v Vipavi, nakar so ga naše povojne oblasti zaprle. Po prestanem zaporu je pustil vso svojo zdravniško opremo in pohištvo ter 1950 leta odšel v Italijo in do smrti bival v Trstu. Kljub težkim spominom je še vedno zelo rad prihajal v naše kraje, z veseljem obiskoval stare znance in prijatelje. Dočakal je visoko starost in vzbujal pozornost domačinov, ko se je še po svoje devetdesetem letu peljal z avtomobilom na Primorsko in v Vipavo.

Magda RODMAN

KAJ SE DOGAJA V KRAJEVNI SKUPNOSTI ?

Zadnje dni decembra 1990 je pričela obratovati nova prodajalna **FORMA** v Perhavčevi hiši, Vojkova ulica 18. Prodaja italijanska in domača modna oblačila.

SALON POHIŠTVA - NOVA OPREMA je trgovina s pohištvom v novem naselju v Bevkovi ulici 12. Odprla sta jo Berta in Danilo Koren.

Diskontna trgovina **FAMA** je v Vojkovi ulici 28.

Nov gostinski obrat **BAR** imamo na Titovem trgu št. 6.

Od marca 1991 je v Vipavi tudi **TRGOVINA S ŠPORTNO OPREMO** v Laurinovi ulici 1 - pri cerkvi.

Svet KS je podprl prizadevanje krajanov Nanosa, da se izvede asfaltiranje nanoške ceste skozi Sanabor.

Svet KS je sklenil, da pošljemo dopis Lekarni Ajdovščina, da bi bila lekarna v Vipavi odprta tudi v popoldanskem času do 18.ure. Odgovora še nismo prejeli.

Krajanji ulice Vojana Reharja so vložili pritožbo proti hrupu v KAVARNI Slavko Uršič, ki traja večkrat pozno v noč. V ulici stanujejo predvse starejši ljudje, ki zaradi hrupa, močne glasbe in vžiganja avtomobilov v poznih urah, ne morejo spati. Obiskovalci kavarne parkirajo svoje avtomobile pred garažami in vhodnimi vrati, kar lastniki ne odobravajo. Predlagajo obratovanje kavarne do 22.ure.

Krajanji naselja Na Produ so na zboru krajanov predlagali, da bi uredili za njihovo naselje varen prehod čez magistralno cesto.

Vipava potrebuje novo mrliško vežico. Krajanom dajemo v premislek možnost, da preuredimo sosednje vojaško pokopališče.

Za Vojkovo ulico in Ulico Vojana Reharja so člani sveta KS predlagali, naj bo prepovedano parkiranje osebnih in tovornih avtomobilov, ker sta obe ulici enosmerni in na določenih mestih zelo ozki, zato parkirani avtomobili ovirajo promet. Obvestili smo svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Ajdovščina.

Odlaganje starih avtomobilov in drugega odpadnega materiala na Policah je skrajno neodgovorno delo nekaterih posameznikov. Posvečajmo večjo skrb čistoči in urejenosti v turistični Vipavi.

Občinska skupščina Ajdovščina je na seji dne 27.12.1990 sklenila, da se za gradnjo avtoceste Podnanos-Selo sprejme severno varianta. Ko se bodo dela začela, bosta zgrajeni najprej obvoznici Vipave in Ajdovščine.

Redna skupščina KS in zbor krajanov Vipave je bil 15.marca 1991. Udeležilo se ga je 45 krajanov in štirje predstavniki občine Ajdovščina. Predsednik občine Franc Boštjančič je iznesel mnenje, da bi bila Vipava lahko lepše urejena; neumestno je odlaganje drv in gradbenega materiala ob glavni cesti, umazanija - "svinjarija" je v Beli, za Domom JLA, pri izviri Vipave... Za ureditev izvirov bo posredovala občina. Krajanji pa so predlagali, da orao v Vipavi dobiti prostor za odlaganje drv, peska in gradbenega materiala.

Bodoča organiziranost KS

Republika Slovenija in občina Ajdovščina priporočata spremembo organiziranosti KS. V naslednje: krajevna skupnost ne bo več imela skupščine, njene naloge pa naj bi prevzel širši svet KS. Volitve v nov svet se lahko izvedejo takoj, lahko pa se mandat sedanjemu svetu podaljša.

Na zboru krajanov 15.3.1991 je bilo dogovorjeno, da se mandat svetu KS Vipava s predsednikom Ivanom Princesem podaljša do konca leta 1991, da bi sedanji svet izpeljal že začeta komunalna dela. Jeseni bodo izvedene volitve v skladu z novo ustavo RS.

Svet KS Vipava naj bi imel v bodoče predsednika in 10 članov, ki bi jih volili na zboru volilcev s tajnim glasovanjem. Posamezne kandidate za svet KS lahko predlaga 10 krajanov in politične stranke.

13. septembra 1991 bo imelo 100 oblikovalcev svetovnega slovesa na Zemo svojo kongres. Ogledali si bodo ob tej priliki tudi Vipavo. Upajmo, da bo Vipava do takrat bolj čista in urejena.

KRAJEVNA SKUPNOST VIPAVA

IZGRADNJA OSNOVNE ŠOLE DRAGO BAJC VIPAVA

V letošnjem letu so se začele odvijati aktivnosti za reševanje prostorske problematike Osnovne šole Drago Bajc Vipava.

Za dokončno odločitev so bile preverjene številne variante, stališča raznih strokovnjakov ter predlogi. Verjetno je na pravem mestu očitok, da se je o adaptaciji stare šole le predolgo razpravljalo. Na koncu pa lahko z gotovostjo ugotovimo, da so zmagali tehtni argumenti, na podlagi katerih trdimo, da je odločitev prava.

Tako je bila izdelana potrebna tehnična dokumentacija za

- izgradnjo telovadnice z veznim hodnikom in štirimi učilnicami ter
- prenoso stare šole v Vipavi.

1. Z aprilom je bilo izdano gradbeno dovoljenje za telovadnico z veznim hodnikom (izgradnja štirih učilnic je predmet naslednje faze).

Telovadnica je zasnovana kot športna dvorana. Dostop do dvorane bo preko večje nadstrešnice v manjšo vhodno avlo z Vinarske ceste. V istem nivoju so locirane javne javne sanitarije z enim WC-jem za invalide, športna dvorana, ki dopušča možnost vadbe dveh skupin hkrati ali izvedbo košarkarske tekme, pripadajoča shramba orodja, garderobe za športnike z umivalnicami in sanitarijami, kabinete za učitelje, shramba. Stopnišče avle vodi do zgornje avle, od tod pa do galerije in prostorske režiije. Na galeriji je možna postavitvev tribun, z nje pa sta dostopni dve teleskopski tribuni.

Zgornja avla hkrati povezuje športno dvorano in obstoječo šolo ter gospodarsko dvorišče. Vseh predvidenih površin je 1400 m².

Gradbena dela bosta izvajala SGP Primorje Ajdovščina ter Marles iz Maribora.

V celoten program so vključene tudi nujne sprémeljajoče preureditve kuhinje in kotlovnice.

Vsa dela bodo končana do začetka novega šolskega leta, seveda v kolikor ne bo nepredvidenih finančnih ali tehničnih težav.

2. V drugi sklop investicije sodi prenova stare šole v Vipavi, kjer naj bi se odvijal pouk nižjih razredov od 1. - 4.

Stara šola, ki slavi častitljivo starost - 130 let - ima vse pogoje za ureditev "dobre šole".

V pritličju je predviden vhodni vetrolov, garderobe, večnamenski prostor (tudi za Krajevno skupnost Vipava), dve matični učilnici in razdeljevalna kuhinja. V dozidanem delu so nujni servisni prostori.

V 1. in 2. nadstropju je še šest učilnic s kabineti, WC-eji, garderobami in zbornico. Funkcionalno bo preurejeno tudi podstrešje in sicer za šolsko knjižnico, slikarski atelje in arhiv. Vseh uporabnih površin je 1300 m².

Zaradi finančnih zmogljivosti bo prenova potekala po fazah s pričetkom v letošnjem letu.

Prepričani smo, da bo rešitev prostorskega problema Osnovne šole Drago Bajc Vipava pomenila veliko pridobitev za šolo kot tudi za pomen Vipave, kot drugega največjega središča v občini.

Čeprav prostor ni edini pogoj za razvoj dobre šole, je pa prav gotovo poleg ustvarjalnosti in strokovnosti učiteljev najpomembnejši.

ZAVOD ZA DRUŽBENO PLANIRANJE

Tatjana RENER

FINANČNO POROČILO KS VIPAVA ZA LETO 1990

PRIHODKI

- Presežek prihodkov iz leta 1989	6.376,90 din
- Prihodki od komunalnega podjetja	343.723,60 "
- Dotacija iz proračuna občine	10.804,90 "
- Najemnina od prodaje sadja in zabavnega parka	5.700,00 "
- Prihodki od obresti a-vista	7.831,90 "
- Drugi prihodki: od Turističnega društva dr.za urejanje trga	25.000,00 "
od Župnijskega urada za cerkveno hišo	72.368,50 "
asfaltiranje za lekarno - od uporabnikov	8.872,40 "
od krajanov Stare gore za elektrofikacijo	49.409,50 "
za svetila v starem stilu na trgu od krajanov	88.000,00 "
od občine za zun.ureditev Zdravstvenega doma	160.830,70 "
drugi prihodki	8.078,20 "
SKUPAJ PRIHODKI	786.994,60 din

ODHODKI

- Najemnina za prostore KS in glasbena šola	14.106,20	din
- Pisarniški material	859,60	"
- Električna, telefon, pošta, odvoz seti	3.870,70	"
- Drug material	4.690,00	"
- Delo po pogodbi za leto 1989	14.000,00	"
- Delo po pogodbi za leto 1990	24.000,00	"
- Za cerkveno hišo	70.324,20	"
- Za elektrifikacijo Stare gore	46.457,90	"
- Za svetila v starem stilu	262.500,00	"
- Za zunanjo ureditev Zdravstvenega doma	263.346,60	"
- Druge proizvodne storitve	21.461,70	"
- Amortizacija	17,10	"
- Naročnina revij	630,00	"
- Bančne storitve in zavarovalne premije	1.393,40	"
- Davek za delo po pogodbi za leto 1989 in 1990	5.100,00	"

SKUPAJ ODHODKI 732.757,20 din

Razlika med prihodki in odhodki za prenos v naslednje leto 54.237,20 din

POROČILO O SAMOPRISPEVKU ZA LETO 1990

Prihodki:

Presežek iz leta 1989	86.904,00	din
Dotok sredstev v letu 1990	940.067,20	"
Obresti	126.981,10	"

Skupaj: 1.153.952,30 din

Odhodki:

Za združena sredstva v občini	598.598,50	din
za ureditev okolice Zdravstvene postaje	56.006,30	"
bančne storitve	3.287,50	"

Skupaj: 657.892,30 din

Razlika med prihodki in odhodki za prenos v nasl. leto 496.060,00 din

Od tega : nakazilo IBT Ljubljana	3.046,70	din
vezava pri banki VIPA	270.250,00	din

RAČUNOVODJA

Milka PODGORNIK

REZULTATI PLEBISCITA V VIPAVI

Nismo še objavili, kako je izpadel plebiscit 23. decembra 1990 v naši krajevni skupnosti, ker je zadnja številka "Vipavskega glasa" izšla pred plebiscitom.

VOLIŠČE	vseh volilcev	udeležba		g l a s o v a l o			nevelj.		ni			
		številka	%	DA	%	NE	%	glasov.	%	glasovalo	%	
I.												
Zdrav.dom	507	436	86%	364	71,8%	66	13%	6	1,2%	71	14%	
II.												
Kraj.skup.	427	376	88,1%	323	75,7%	46	10,8%	7	1,6%	51	11,9%	
III.												
Osnov.šola	345	328	95%	318	92%	9	2,7%	1	0,3%	17	5%	
SKUPAJ VIPAVA		1279	1140	89,1%	1005	78,5%	121	9,5%	14	1,1%	139	10,9%
SKUPAJ OBČINA				95,9%		92,2%		3%		0,7%		4,1%
AJDOVŠČINA												

V šestih mesedih po plebiscitu - do 23. junija 1991 ora biti Slovenija samostojna država. V zvezi s te se vršijo že vse priprave. O obliki samostojnosti - v jugoslovanski državi ali o popolni samostojnosti z odcepitvijo ali razdružitvijo se vršijo pogovori v slovenskih oblastnih organih, na zvezi ravni in med republikami.

ČEVLJARSTVO IN TRGOVINA OBUKVE

Vipava, Titov trg 4

Razširili smo našo dejavnost s prodajo zaščitnih delovnih čevljev in planinskih čevljev.

Nudimo vam tudi celotno kolekcijo KOPITARNE SEVNICA: lahko, zdravo in anatomsko oblikovano obutev.

Na zalogi imamo kvalitetno mast za usnje.

Delovni čas: od torika do petka od 7^h - 15^h, sobota od 7^h - 13^h

PRIPOROČA SE !

Vero POČKAR

VIPAJSKO POKOPALIŠČE

Včasih so rekli: "Pojdi na pokopališče in izvedel boš marsikaj o zgodovini in kulturi nekega kraja". Ta trditev velja še danes, vendar le za stara pokopališča, kakršno je tudi vipavsko, ki ima letos 205 let.

Predeu so Vipavci uredili sedanje pokopališče, so pokopavali umrle ob cerkvi, kot je bil običaj po vsem kraščanskem svetu. O začetku pokopavanja na sedanjem kraju nam priča skromen nagrobnik, vzdian v pokopališki zid desno od vhoda. Na nje piše v latinskem jeziku, ki je bil takrat uradni cerkveni jezik, da je bil leta 1786 kot prvi pokopan Janez, Gregor Vidic. Predeu pa so začeli s pokopavanjem, so morali takratni farani celotno zemljišče nasuti z zemljo in to za dober meter. Izgleda, da je bližnja Bela takrat še poplavljala, sicer pa je podtalna voda še danes na okoliškem zemljišču sorazmerno visoka. Pokopališče so obdali še z več kot dva metra visokim zidom. Pošteno so se farani Vipave namučili, predeu so prepeljali tolikšno količino zemlje in kamenja z bližnjih hribov za svoje zadnje domovanje.

Na pokopališču so leta 1821 dogradili veliko kapelo, posvečeno sv. Miklavžu, ki je bila pred leti lepo prenovljena. V kapeli sta pokopana zaslužna vipavska dekana Jurij Grabrijan in Matija Rijavec.

Največja znamenitost našega pokopališča sta egiptovska sarkofaga, v katerih počivajo starši vipavskega rojaka Antona Laurina, generalnega konzula, raziskovalca in egiptologa. Kameniti krsti iz rdečega granita pričata o visoki kulturi starih Egipčanov izpred pet tisoč let. Pričata pa tudi o veliki ljubezni znamenitega rojaka do svojih preprostih staršev. - Več o Laurinu in sarkofagih je bilo napisano v 8. številki Vipavskega glasa.

Druga grobnica je last družine MaYer, bivših lastnikov gradu v Ložah. Lastniki grobnico še vzdržujejo.

Na spodnji polovici pokopališča stoji spomenik padlim v prvi svetovni vojni. Na njem so podatki o tridesetih Vipavcih, ki so padli kot avstroogrski vojaki na raznih bojiščih od Galicije do Piave in Beograda. Spomenik so postavili Vipavci kmalu po prvi svetovni vojni. Po pričevanju Izidorja Reharja je bil na njem prvotno slovenski napis in sicer z naslednjim besedilom:

PADLI V TUJINI - NEPOZABLJENI V DOMOVINI

Italijanski okupatorji, ki jim slovenski napis ni bil po volji, so ploščo sneli in na nasprotni strani napisali sedanji skromnejši napis, vendar najprej v italijanščini in šele nato v slovenščini. Prav bi bilo, da bi ploščo zopet obrnili, če je to možno, ali pa pritrdili novo s prvotnim besedilom.

Na začetku pokopališča se nahaja grobnica petnajstim padlim partizanom. Večina od njih je padla v okolici Vipave, kjer so bili tudi pokopani. Po vojni je bil izveden prekop v skupno grobnico. Med njimi so tudi štirje borci, ki so umrli v bolnici za posledicami ran. Ob tej priliki naj omenio, da je med NOB padlo 22 Vipavcev, ki pa imajo spomenik na Titovem trgu.

V spodnjem delu pokopališča so še štirje zaporedni grobovi, kjer so pokopani slovenski domobranci, padli v boju s partizani. Po pričevanju nekaterih starejših Vipavcev, pa je za jugozahodnim zidom pokopališča pokopanih še šest slovenskih domobrancev, ki so bili po vojni od strani vojaškega sodišča obsojeni na smrt in ustreljeni. Če je to res, bi morali nekaj ukrepati.

Na desni strani pokopališča se nahaja vojaško pokopališče iz prve svetovne vojne. Na njem je pokopano 225 avstroogrskih vojakov, ki so v glavnem umrli za ranami in nalezljivimi boleznimi v vojaški bolnici, ki je takrat

delovala v Vipavi. Pokopališče je pod zaščito mednarodne organizacije, ki prispeva tudi sredstva za vzdrževanje.

Če se sedaj pomudimo še pri posameznih, oziroma družinskih grobovih, vidimo, da je prvi spomenik, z izjemo že omenjenega prvopokopanega, datiran z letnico 1840. Zakaj se ni ohranil noben spomenik iz tega petdesetletnega obdobja? Verjetno si je večina ljudi takrat privoščila le leseni križ, premožnejši pa so morebitne kamenite spomenike zamenjavali. Iz napisov na spomenikih je razvidno, da so tukaj pokopani v veliki večini domačini - Vipavci, Zemonci in prebivalci Nanosa. Le tu in tam naletimo na nemški in italijanski napis. To so skoraj izključno bivši državni uradniki, ki so se preselili in službovali v takratnih oblastnih in sodstvenih ustanovah. Na novjših grobovih zasledimo tudi priimke iz naše ožje in širše domovine, kar je odraz večanja Vipave in prisotnost garnizije JLA.

Tudi po oblikovni plati spomenikov imamo kaj videti. Križa, ki je bil včasih najbolj pogost, skoraj ni več. Večina starih spomenikov je zelo lepo oblikovanih, saj so nekateri prave kamnoseške mojstrovine. Škoda je, da se stari spomeniki nadomeščajo z novimi, saj odhaja z njimi tudi en del domače zgodovine. Nekateri spomeniki dosegajo umetniško vrednost, na primer Dragu Bajcu, družini Ščekovi, družini Premru - Premrl in še nekaterim. Nad grobom Draga Bajca (pri kapeli) je 2,80 m visok spomenik - delo kiparja Franceta Gorše-ta, ki je bil Meštrovíčev učence. Postavili so ga leto dni po Dragovi smrti (leta 1929 ali 1930) njegovi prijatelji in sošolci. Spomenik je posebnost, ker na visokem podstavku otožno sloni bela, marmornata glava, obrnjena proti severu - takrat proti Jugoslaviji, kamor Dragu ni bilo usojeno, da bi odšel.

Večina spomenikov na našem pokopališču je danes novjših, postavljenih v zadnjih dvajsetih letih. Skoraj vsi so večjega formata in narejeni iz plemenitega marmorja. Kaže, da naši krajaní ne skoparijo, kadar gre za obeležitev njihovega družinskega groba. Pri tem nekateri tudi pretiravajo s preobilico marmorja. Kaj je lepšega kot dvetlice in zelenje na grobu? Velika večina grobov je lepo oskrbovanih skozi celo leto, za kar moramo pohvaliti predvsem vipavske žene in dekleta. Cedre, ki so jih komunalni delavci pred par leti zasadili na sprednjem delu pokopališča bodo sčasoma v obliki zelenega zidu ločile pokopališče od cestnega vrveža, če že ne hrupa.

Urejenost pokopališča, vzdrževanje poti in zelenih površin sicer še ni najboljša, vendar se je tudi ta plat lani izboljšala. Z našim pokopališčem upravlja Komunalno stanovanjsko podjetje Ajdovščina. Vzdržuje ga s pomočjo prispevkov občanov, ki znaša za letos 160 din za enojni grob do 295 din za grobnico. Komunalno podjetje opravlja tudi druge usluge, kot je izkop in zasutje groba, ki znaša letos 1.870 din, nudi prevoze s furgonom itd.

Z ozirom na večanje kraja, oz. števila prebivalstva, bomo morali v bodoče misliti na povečanje pokopališča in na novo sodobno mrliško vežo. Večanje pokopališče bo verjetno vezano z nasutjem, zato bi morali zemljišče pravočasno pridobiti in ga postopno pričeti nasipavati. Mrliška vežica je na neprimernem kraju, je majhna, primerna le za enega mrliča in je brez primernih pritiklin. Krajevna skupnost bo morala oba objekta načrtovati čimprej vsaj v srednjeročnem planu, če hočemo, da bosta pravočasno nared.

Janko VEHOVAR

OBNOVLJENA CERKEV NA POBOČJU NANOSA

16. septembra je bil letos praznik za vso našo dolino. Prav je, da je sovpadal s praznikom "Vipavske trgatve", sicer bi bila gori pri Jeromnu taka gneča, da ji ves prostrani Nanos ne bi bil kos.

Tudi Vipavci smo se podali k "sosedom" z enim zelo polnim avtobusom in neugotovljenim številom osebnih avtomobilov in celo pešcev. Avtobusarji smo imeli zelo mladega, a zelo sposobnega in skrbnega vodnika - Davida Premrla. Šofer tudi ni bil od muh, saj sta se šofer in avtobus izkazala kot dobra alpinista.

Na vsej cesti od Podnanosa naprej se je kar trlo avtomobilov, po oni ozki cesti proti Nanosu se je nekajkrat kar "zaglestilo". Nekaj najbolj pogumnih se je podalo peš, ostali smo počakali, da se je prometni džumbus malo razredčil. Pripeljali smo se kar precej visoko. Kmalu smo prišli med pisano množico pred cerkvijo. "Štantov" je bilo bolj malo: eden s hrano in pijačo, eden s spominki in razglednicami in eden z nogavicami in mažo proti revmi. Ne vem koliko uspeha je imel. Pozabila sem povedati, da sta se na začetku nanoške ceste šopirila dva krasna mlaja in slavalok, smerokazi pa so bili lični, leseni. Cerkev je bila opletena in okrašena, vanjo so od množice ni dalo. Ob cerkvi pa ogroen mlaj, na vrh hriba pa še eden.

Po ozvočenju smo lahko spremljali obred blagoslovitve cerkve. Ob nagovoru škofa Metoda smo slišali marsikaj zanimivega. Po pravici je povedal, da nam čudežev ni treba iskati drugam, ta cerkev je sama na sebi čudež. Župnik je povedal, da je njegov VW bil čez 200 krat pri cerkvi, a danes od množice ni mogel. Najbolj smmo se nasmejali, ko je povedal, da je pred 60 leti bila tu tržaška grofica (verjetno tista "oljnata") in nekoga vprašala kje je stranišče. Pa ji je nek možak pokazal na grmovje. Sedaj pa se Jeromen ponaša tudi z lepim, čistim zidanim straniščem, ki je kljub veliki "zaposlenosti" bilo dosti bolj snažno kot vipavski "kotički" po bendimski nedelji.

Po končani slovesnosti so nas šembidske žene počastile z odličnim in raznovrstnim pecivom. No, na to so nas nebesa pokropila z dežjem. Srečno so prispeli v Vipavo in si rekli: še se vrnemo k tebi, Jeromen!

Nekaj iz zgodovine cerkve sv. Hieronima:

Sveti Hieronim se je rodil v Stridonu 347 leta. Kje je bil ta kraj, se prav ne ve. Eni pravijo na Pivki, drugi v Dalmaciji. Bržkone imajo oboji prav, saj takrat Slovanov še ni bilo na naših tleh in je pojem Dalmacija bil precej ohlapen. Jeronim je bil, kot pravi južnjak, precej vzkipljiv, lotil se je pa zahtevnega dela -- Sveto pismo je prevedel iz hebrejščine v latinščino. Da se ga je pri takem "štentljivem" delu večkrat polotila jeza in nepotrpežljivost, je jasno. Pristrčno je molil: "Bog, odpusti mi, ker sem Dalmatinec!" Ta njegova molitev živi med Dalmatinci še danes. Gotovo je moral kdaj skozi te kraje. Sicer mu ne bi posvetili tako prostrano cerkev na tako nenavadnem kraju. Pa tudi ne bi izročilo trdilo, da je pridigal pod starodavno tiso v Stranah.

V pobočju Nanosa, na 1018 m višine so začeli verjetno že v 16. stoletju zidati to lepo cerkev, saj je v en "vajnger" vklesana letnica. Posvečena pa je bila 1624. leta. Izročilo pravi, da so tržaški mornarji vsako leto dajali Lozičanom polovnjak olja, da bi v viharnih nočeh žgali ognje na Nanosu. Saj je to cerkev lepo videti iz Tržaškega zaliva. Resnica je nekoliko drugačna. Grofovsko družina iz Trsta je Abramovim na Nanosu dajala vsako leto 70 l olja, da bi v tej lepi cerkvi gorela luč noč in dan, leto in dan.

Starejši Vipavci se tudi spominjajo shodov pri sv. Hieronimu na binkoštni ponedeljek. Že na binkoštno popoldne so se nekateri odpravljali za Starim gradom gor tja do Blažona in Abrama. Tam so goreli ognji, godli so godci in mladež je veselo plesala in se po preplesani noči podala do Hieronima. Duhovni seveda takih plesov niso preveč hvalili. Bolj resni in pobožni ljudje so jemali s seboj nekoliko večje otroke in so peš že ob zori šli iz Vipave do Jeromna. Tam je vedno ob 9. uri bila maša. Ob cerkvi so bili številni štanti. Ložičani so prinesli korce gor, da bi popravljali cerkev. Nekdo je celo pripeljal sod vode in jo žejnim romarjem prodajal po 5 čentežimov.

Vojni in povojni časi so naredili svoje, in ta lepi spomenik je že bil zapisan propadu, ko so ga požrtvovalni Šembidci začeli pod vodstvom svojega župnika Tonija Štrancarja popravljati. Tja gor spraviti toliko materijala in vode, popraviti ceste in dostope, gotovo ni bilo lahko. Saj veste, da je Nanos ves votel in izvirov na njem ni. Lega cerkve pa je taka, da se ne da narediti nobenega zajetja za meteorne vode. Vnema in dobra volja ljudi je naredila svoje, in v borih 14 mesecih se je iz razvalin izvila čudovito obnovljena cerkev, delno še po starem krita s škrlicai, z lesenim stropom, lepo, nič modernistično oltarno sliko in zvonikom z dvema zvonoma. Cerkev ima sedaj celo agregat. Letnice na "vanjgerih" in celo nek precej zagoneten napis, ki ga je nekdo, sprt s slovnico, vklesal vanje, tudi krasijo cerkev že čez 300 let.

Ali veste, da Šembidci nameravajo obnoviti tudi Nikolaja v Klajnikih? Seveda veste! Pa takrat boste dali eno roko, a ne?

Nada KOSTANJEVIC

PREDVIDENA KOMUNALNA DELA V LETU 1991

Za komunalna dela so letos od strani občine predvidena le skromna sredstva, zato je tudi program skromen !

Predvidena so naslednja dela:

- namestitev robnikov v Beblerjevi ulici - pred cerkvijo (že narejeno)
- ureditev kanalizacije na Zemonu,
- ureditev starega trga - pred staro šolo,
- namestitev konzolnih svetil (v starem stilu) v Vojkovi ulici, Beblerjevi ulici, Ulici Vojana Reharja in na Titovem trgu,
- namestitev svetil v Ulici Gradnikove brigade,
- table za prepoved parkiranja v Vojkovi ulici in Ulici Vojana Reharja
- asfaltiranje ceste na Nanos skozi Sanabor (iz sredstev občine in republike)

V PISARNI KS JE NA VPOGLED NAČRT OBNOVE STARE ŠOLE !

VELIČINA NARAVE IN PLANIN

Lepote narave vabijo vedno več mladih in starejših. Vse si želi v naravi razvedriti na čistem in svežem zraku. Tam si nabero novih moči.

Tistim, ki smo bolj željni naravnih užitkov in lepot, pa ni dovolj le dolinsko življenje, ampak nas vleče naravna sila in sla v lepši planinski svet. Hoja po dehtečih planinskih planotah, posejanih z različnim cvetjem in njihovim sladkim, blagodejnim vonjem človeka prevzame...

Lepo majsko jutro se budi, ko hitimo z avtobusom proti Jesenicam in naprej do Planine pod Golico. Po planini, kjer se pase živina -- govedo in ovce, se razlegajo glasovi zvoncev. Mi pa se počasi vzpenjamo v breg po grebenu proti vrhu. Prepoteni smo, pa veselo uživamo, se ustavimo in se oddahnemo, ko smo posedli po skalah ali pa po travi. Razgled na sosednje in bolj odmaknjene vrhove, grebene in doline je božanski. Koliko sreče in zadovoljstva je v srcu ob takih prizorih in pogledih na naravno mogočnost in lepoto. Oko se ne more nagledati vsega tega. Pobočja Golice so pokrita s planinskim svetjem, vsepovsod je en sam cvet. To je pobočje prelepih cvetov, ki tako lepo dišijo, da nas kar prevzame. Ta prelepi cvet je narcisa. V sinjih višavah se vozi v lahkih zavojih orel in pregleduje svoje planinsko bogastvo in lepoto, obenem pa si išče plen. Lepo je vse to...

Stojim na vrhu Golice. Gledam naokrog, pogled mi drsi na avstrijsko stran pa do Stola, Begunjščice, Triglav in ostali vrhovi se kopljejo v majskem soncu. Z vrha se napotimo do doma na Javorniškem rovtu. Na eni izmed jas nabereмо narsice. Ko prispemo do doma na Javorniškem rovtu, nas že čaka avtobus. Tu se malo odpočijemo in okrepcamo.

Od tu nas pot pelje do znane slovenske romarske poti -- na Brezje. Ogle- damo si cerkev ter njeno okolico. Potem pa odrinemo proti domu.

Izletov je bilo veliko, veliko je tudi spominov. Ta, ki sem ga opisal, izstopa v spominu mogoče zato, ker je bila prijetna družba, lepo vreme in lepa narava.

OPOMBA: Izleta na Golico smo se udeležili planinci in planinske iz Vipave in Podnanosa 13.maja 1990. Letos bomo tak izlet ponovili.

Leon KODRE

OBISKALI SMO INVALIDNO MLADINO

Dne 17.1.1991 se nas je zbralo 28 upokojencev iz Vipave in preživeli smo v Zavodu za invalidno mladino v Vipavi nekaj prijetnih uric.

Po prisrčnem in toplem sprejemu smo si ogledali lepe in funkcionalno urejene prostore, kjer preživlja invalidna mladina učno-vzgojni in prosti čas. Ravnateljica Vera Nardin nas je seznanila z delom in uspehi zavoda, kjer je v oskrbi 100 gojencev iz Slovenije in tudi iz drugih republik. V zavodu je dobilo zaposlitev 80 ljudi. Vračali smo se polni vtisov in razmišlja- li, da bi z življenjem in delom zavoda moralo biti seznanjeno več krajanov Vipave, saj je po organiziranosti in kvaliteti dela ustanova na evropski ravni. Ravnateljica bo vesela vsakega organiziranega obiska, pa tudi gojenci so veseli obiskov.

Odbor DU VIPAVA

V A B I L O

Uredniški odbor vabi mlade, sveže moči k sodelovanju z novimi idejami. Vsi, ki ste pripravljeni sodelovati, zglasite se v pisarni krajevne skupnosti ali oddajte svoje pismene prispevke v nabiralnik pred krajevno skupnostjo.

PRISPEVKI ZA "VIPAVSKI GLAS" od 16.12.1990 do 15.4.1991

1. Tatjana Soban	Vojana Reharja 9	500,00 din
2. Francka Ferjančič	Vojkova 5	100,00 din
3. Milka in Anton Jež	Kosovelova 12	200,00 din
4. Martin Rehar	Gregorčičeva 2	50,00 din
5. Ljudmila Trlikar	Vojana Reharja 1	100,00 din
6. Edvard Štefin	V.Reharja 18	400,00 din
7. Dora in Lucijan Bratuš	Vojkova 34	100,00 din
8. Franc Kobal	Bevkova 4	100,00 din
9. Marjeta Fabjan	Laurinova 1	50,00 din
10. Sonja Pušnar	Nova Gorica	150,00 din
11. Ivanka Krhne	Titov trg 5	300,00 din
12. Ivan Štekar	Pod Gradom 2	100,00 din
13. Jadranka Trošt	Dragomer, Ljubljana	600,00 din
14. Ljudmila Trlikar	Vojana Reharja 1	20,00 din
15. Pizzerija Ambrožič	Titov trg 12	1.000,00 din
16. Branko Žgavec	Ivana Ščeka 7	200,00 din
17. Leon Kodre	Beblerjeva 35	50,00 din
18. Jože Virant	Vojkova 4	200,00 din
19. Angela Tomažič	Titov trg 4	100,00 din
20. Nada in Mija Kostanjevič	Milana Bajca 2	100,00 din

Skupaj: 4.420,00 din

V S E M H V A L A !

"VIPAVSKI GLAS" - glasilo Krajevne skupnosti Vipava, april 1991

500 izvodov

PRI PRIPRAVI TE ŠTEVILKE SO SODELOVALI ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:

Magda Rodman, Nada Kostanjevič, Vera Poniž, Peter Vrčon, Ivan Princes in Marija Ceket - lektorica.

NASLOVNO STRAN JE PRIPRAVIL: Branko Tomažič

LAVRIČEVA KUHIZNA
AJDOVSCINA